

Wzgórze Tumskie w Płocku, okres międzywojenny

ŚLADAMI PRZESZŁOŚCI, CZYLI TWÓRCZE SPOTKANIA Z HISTORIĄ MAZOWSZA

Iwona Kobylańska

KATEGORIA WIEKOWA: 7-9 LAT

ADRESAT: uczniowie w wieku 7–9 lat.

CZAS ZAJĘĆ: 135 minut (3 × 45 minut).

SŁOWA KLUCZOWE: wielcy Polacy, bazylika, kaplica królewska, arsenał, kolej wąskotorowa, kapela ludowa, przędzalnia, dymarki, stolica.

WPROWADZENIE

Scenariusz powstał na podstawie psychopedagogiki twórczości *Lekcje twórczości w nauczaniu i wychowaniu* – zajęcia te realizuję z uczniami od 14 lat. Cieszą się one dużym zainteresowaniem. Dzieci w nieco inny sposób niż na lekcji zdobywają nowe wiadomości, pogłębiają swoją wiedzę i wesoło się bawią.

CEL OGÓLNY

Zapoznanie dzieci z historią Mazowsza i rozwijanie potencjału twórczego uczniów.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- poznaje ciekawe miejsca historyczne Mazowsza;
 - tworzy skojarzenia na podany temat oraz analogię fantastyczną, projektuje reklamę, rozwiązuje problemy, układa rymy;
 - przedstawia grupie własne pomysły;
 - potrafi współpracować w zespole, umie słuchać innych, aktywnie uczestniczy w zajęciach.
-

METODY PRACY:

- czynna – zadania stawiane do wykonania;
 - słowna – opowiadanie, opis;
 - percepcyjna – słuchanie wypowiedzi i obserwacja czynności innych;
 - techniki psychodydaktyki twórczości – ekspresja werbalna, plastyczna, ruchowa, wizualizacja, kombinacje i transformacje, skojarzenia.
-

FORMY PRACY:

- indywidualna różnicowana,
 - grupowa jednolita.
-

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- mapa fizyczna Polski;
- zdanie zapisane na tablicy;
- portret J. Piłsudskiego – karta podzielona na puzzle;
- nagranie pieśni legionowej *Marsz Pierwszej Brygady*;
- papierowa sylwetka auta i kierownice z samoprzylepnego papieru w czterech kolorach;
- plastikowa lub tekturowa kierownica dla prowadzącego cały pojazd;
- kolorowe, papierowe auta z numerami i nazwami zadań dla każdej grupy;
- kolorowe pinezki z chorągiewką;

- list od Historycznego Przyjaciela;
- nagranie odgłosu jadącego pojazdu;
- kartki z nazwami przystanków i informacjami historycznymi;
- materiały papiernicze, klej, nożyczki.

ZAŁĄCZNIKI:

1. Portret Józefa Piłsudskiego.

BIBLIOGRAFIA

J. Choińska-Mika, M. Kulesza, K. Mika, W. Morawski, H. Wajs, *Mazowsze*, Wydawnictwo Kartograficzne Daunpol Sp. z o.o., Warszawa 2011.

D. Krzywoń, *Kraina kreatywności – sposoby przeciwdziałania rutynie w pracy z dziećmi poprzez ekspresję twórczą i artystyczną*, Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec 2008.

Mazowieckie. Zrównoważony rozwój, Wydawnictwo Negatyw, Bydgoszcz 2013.

Poznaj Polskę. Pokochaj Mazowsze, red. A. Kubasik, Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa, Bydgoszcz 2011.

Pieśni Polski Niepodległej, Akwam Sp. z o.o., Warszawa 2009.

K.J. Szmidt, *Pedagogika twórczości*, GWP, Gdańsk 2007.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Dymarka> [dostęp: 06.08.2018].

www.katedraplock.pl/ [dostęp: 06.08.2018].

www.muzeuminstrumentow.pl/index.php?id=3 [dostęp: 06.08.2018].

pl.wikipedia.org/wiki/Muzeum_Kolei_Wąskotorowej_w_Sochaczewie [dostęp: 9.08.2018].

otowarszawa.pl/zabytki [dostęp: 06.08.2018].

www.visit.zyrardow.pl/pol/miejsce/23-Muzeum-Lniarstwa-im-Filipa-de-Girarda [dostęp: 9.08.2018].

www.youtube.com/watch?v=F8kc4ymKdyl [dostęp: 06.08.2018].

Płock – wzgórze Tumskie

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Powitanie – uczestnicy siedzą w kręgu, na sygnał prowadzącego odczytują cicho, głośniej i bardzo głośno zdanie zapisane na tablicy:

**WAŻNE DZIŚ ZADANIE MAMY,
W PODRÓŻ PIĘKNĄ WYRUSZAMY!**

2. Rozgrzewka twórcza – odpowiedz na pytania (uczestnicy indywidualnie, według chęci i wiedzy, odpowiadają na pytania):
 - Co może być piękne?
 - Co może być ciekawe?
 - Co może być dalekie?
 - Co może być wyczekiwane?
3. Rozmowa kierowana – uczniowie słuchają nagrania pieśni legionowej *Marsz Pierwszej Brygady* (<https://www.youtube.com/watch?v=F8kc4ymKdyl>) i odpowiadają na pytania prowadzącego:
 - Z czym Wam się kojarzy to nagranie?
 - Kiedy można je usłyszeć?
 - Czy znacie jakąś postać historyczną związaną z tym tematem?
4. Odkrywanie puzzli – na tablicy są przypięte 2 kartki – jedna na drugiej. Karta widoczna jest podzielona na fragmenty typu puzzle (ok. 20 części). Puzzle są ponumerowane. Uczniowie mogą odkryć tylko te, które mają numerki z liczbą nieparzystą. Podczas odkrywania kolejnej części dzieci próbują zgadnąć, co przedstawia schowana ilustracja? (Jest to portret Józefa Piłsudskiego – **załącznik nr 1**). Po odsłonięciu ilustracji nauczyciel próbuje razem z uczniami uporządkować ich wiadomości na temat postaci. Zadaje pytania:
 - Kim był Józef Piłsudski?
 - Co robił?
 - Dlaczego ta postać jest ważna dla Polaków?

CZĘŚĆ GŁÓWNA

1. Zaproszenie uczniów do udziału w wybieciece historycznej po Mazowszu – nauczyciel pokazuje uczniom dużą, kolorową kopertę. Dzieci próbują udzielić odpowiedzi na pytania:

- Co to może być?
- Co jest w środku?

Prowadzący lub chętne dziecko, otwiera kopertę i sprawdza, co jest w środku. Jest to list do dzieci od Historycznego Przyjaciela, który zaprasza wszystkich na mazowieckie spotkania z historią. List zostaje odczytany na forum klasy przez wybranego lub chętnego ucznia (gdy zajęcia są przeprowadzane wśród starszych dzieci).

Drogie Dzieci!

Mija kolejna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości.

Dla każdego Polaka jest to bardzo ważna data i dlatego co roku uroczyste obchodzimy 11 Listopada.

Wszyscy jesteście Polakami, ale też mieszkańcami wspaniałej krainy geograficznej – Mazowsza.

Jest to teren pełen ciekawych miejsc historycznych!

Zapraszam więc Was na mazowieckie spotkanie z historią, podczas którego lepiej poznacie swój region i jego zabytki.

Do zobaczenia na szlaku – Historyczny Przyjaciel.

2. Nauczyciel dzieli dzieci na grupy – na tablicy znajduje się sylwetka samochodu. Wokół niego są przypięte kolorowe kierownice, wykonane z samoprzylepnego papieru w 4 kolorach. Uczniowie podchodzą do auta i odpinają po jednej kierownicy. Następnie przyklepiają je sobie do koszulek i siadają do stolików według wybranego koloru. Powstają 4 grupy: czerwona, zielona, niebieska i żółta.

- 3.** Zaproszenie do podróży – nauczyciel informuje uczniów, że wybierze się wspólnie z nimi w podróż, podczas której poznają historyczne miejsca Mazowsza. Będą się zatrzymywać na przystankach, które są pełne informacji i ciekawych zadań do wykonania. Wszyscy ustawiają się gęsiego, pierwsza osoba trzyma kierownicę zabawkę (plastikową lub wyciętą z tektury), zaczyna się odtwarzanie nagrania (odgłos jadącego samochodu). Wszyscy poruszają się po sali. Odgłosy milkną – dojeżdżamy do pierwszego przystanku. Uczniowie odszukują na mapie nazwę miejscowości, w której jest przystanek, wpinają (także na mapie) pinezki z chorągiewką i wracają do stolików (czynności te będą się powtarzały na każdym przystanku). Na stolikach leżą kolorowe papierowe auta z numerami i nazwami przystanków – na odwrocie każdego auta jest informacja historyczna oraz treść zadania, które należy wykonać. Dzieci za każdym razem muszą odszukać właściwe auto. Treści historyczne są czytane i omawiane z całą klasą, zadania

twórcze (w czasie ok. 10 minut) każda grupa wykonuje oddzielnie.

PRZYSTANEK I – PŁOCK / WYOBRAŹNIA

Informacja historyczna (można uczniom w trakcie czytania pokazać zdjęcia, np. w internecie lub przewodniku po Mazowszu):

Jesteśmy w Płocku, przy bazylice katedralnej pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Powstała ona w średniowieczu. W jej wnętrzu znajduje się kaplica królewska, będąca miejscem pochówku dwóch władców Polski – Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego oraz książąt mazowieckich i płockich.

Zadanie twórcze do wykonania

- Wyobraź sobie, że odnalazłeś/odnalazłaś koronę jednego z pochowanych tu władców. Twoim zadaniem jest jak najszybsze (w czasie 10 minut), wykonanie tej korony z dostępnych materiałów i włożenie jej na głowę.

Po zakończeniu zadania uczniowie prezentują swoje prace i umieszczają je na wystawce w wyznaczonym miejscu.

*Insygnia
na książęcym
sarkofagu
w Kaplicy
Królewskiej*

Zamek w Ciechanowie

PRZYSTANEK II – CIECHANÓW / SKOJARZENIA

Informacja historyczna (pokaz zdjęć):

Jesteśmy w Ciechanowie. Zobaczymy tu pozostałości wspaniałego zamku zbudowanego w XIV w. Charakterystyczne dla niego są duże, koliste wieże – zachodnia, zwana Arsenalem, i wschodnia, zwana Więzienną, oraz drewniany most na palach. Zamek otoczony jest bagnistymi rozlewiskami rzek, co dawniej chroniło go przed najazdem wrogów.

Zadanie twórcze do wykonania dla całej grupy

- Waszym zadaniem jest zapisać jak najwięcej skojarzeń do wyrazu **zamek** (czas 10 minut).

Po zakończeniu zadania uczniowie prezentują wyniki swojej pracy.

PRZYSTANEK III – PUŁTUSK / ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW

Informacja historyczna (pokaz zdjęć):

Jesteśmy w Pułtusk. W XVI w. było to jedno z najbogatszych miast, po Warszawie i Płocku. Pułtusk stał się największym dostawcą zboża do Gdańska. Spośród licznych zabytków miasta na dużą uwagę zasługują zamek biskupów płockich oraz bazylika kolegiacka pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny. W murze bazyliki znajduje się kamienna maska. Jedni twierdzą, że jest to wizerunek dawnego boga pogańskiego, a inni, że to skamieniały złodziej, który chciał wydostać się przez szczelinę w murze z łupem skradzionym w kościele.

Zadanie twórcze do wykonania dla całej grupy

Zastanówcie się i spróbujcie odpowiedzieć na pytania:

- Co można było zrobić, aby odzyskać zrabowane przedmioty?
- Jak można zabezpieczyć skarby przed złodziejami?

Po zakończeniu zadania dzieci przedstawiają wyniki swojej pracy.

Kamienna maska z bazyliki w Pułtusk

Bazylika kolegiacka Zwiastowania NMP w Pułtusk

Muzeum Kolei Wąskotorowej
w Sochaczewie

PRZYSTANEK IV – SOCHACZEW / REKLAMA

Informacja historyczna (pokaz zdjęć):

Jesteśmy w Sochaczewie. Odwiedzimy tu Muzeum Kolei Wąskotorowej posiadające największą w Europie kolekcję wagonów i parowozów wąskotorowych, obejmującą obecnie 200 sztuk. Jedną z głównych atrakcji muzeum jest możliwość przejechania się zabytkowym pociągiem na skraj Puszczy Kampinoskiej.

Zadanie twórcze do wykonania dla całej grupy

- Ułóżcie reklamę. Zareklamujcie przejażdżkę kolejką wąskotorową tak, aby każdy chciał wybrać się w taką podróż.

Po zakończeniu zadania dzieci przedstawiają wyniki swojej pracy.

PRZYSTANEK V – SZYDLÓWIEC / GIĘTKOŚĆ MYŚLENIA

Informacja historyczna (pokaz zdjęć):

Jesteśmy w Szydłowcu. Tu znów odwiedzimy ciekawe muzeum. Jest to Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych. Gromadzi ono i prezentuje zwiedzającym dorobek polskich ludowych kapel oraz ludowe instrumenty muzyczne.

Zadanie twórcze do wykonania dla całej grupy

- Wymyślcie i zapiszcie odpowiedzi na pytania: Na czym można zagrać?, Które przedmioty z życia codziennego mogą zastąpić instrumenty muzyczne?

Po zakończeniu zadania dzieci przedstawiają wyniki swojej pracy.

Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu

PRZYSTANEK VI – ŻYRARDÓW / PORÓWNIANIA

Informacja historyczna (pokaz zdjęć):

Jesteśmy w Żyrardowie. Wiele lat temu powstała tu fabryka – przędzalnia lnu i bawełny, która w 1914 r. była jednym z największych zakładów tego typu na świecie.

Zadanie twórcze do wykonania dla całej grupy

● Dopiszcie po kilka zakończeń do zdań:
Koszulka jest miękka jak

Fabryka to

Po zakończeniu zadania dzieci przedstawiają wyniki swojej pracy.

PRZYSTANEK VII – PRUSZKÓW / ANALOGIA FANTASTYCZNA

Informacja historyczna (pokaz zdjęć):

Jesteśmy w Pruszkowie. Na Mazowszu można znaleźć liczne zabytki techniki. Dawno temu tereny Mazowsza były w dużej części podmokłe. W takich

Dawna tkalnia lnu w Żyrardowie

warunkach, w korzeniach roślin bągiennych tworzyła się ruda żelaza, którą nazywano limonitem lub rudą darniową. Jej cechą charakterystyczną była niska temperatura topnienia i dzięki temu wytopiano z niej żelazo w piecach jednorazowego użytku, zwanych dymarkami. Tu właśnie rozwinęło się wielkie zagłębienie wytopu żelaza i wyrobu przedmiotów żelaznych.

Malarska rekonstrukcja dymarek

Zadanie twórcze do wykonania dla całej grupy

- Odpowiedzcie na pytania:
Co by było, gdyby na świecie nie było żelaza?, Co by było, gdyby wszystkie przedmioty wykonywano z drewna?
Po zakończeniu zadania dzieci przedstawiają wyniki swojej pracy.

PRZYSTANEK VIII – WARSZAWA / RYMY

Informacja historyczna (pokaż zdjęć):

Jesteśmy w Warszawie. To ostatni przystanek naszej podróży. Każde dziecko wie, że jest to stolica Polski, miasto pełne zabytków i pamiątek historycznych. Najciekawszym miejscem jest Stare Miasto z Zamkiem Królewskim i Kolumną Zygmunta III Wazy. Podczas pobytu w Warszawie warto zobaczyć też Łazienki Królewskie ze wspaniałym Pałacem Na Wyspie oraz pomnikiem Fryderyka Chopina.

Pałac Na Wyspie w Łazienkach Królewskich w Warszawie

Zadanie twórcze do wykonania dla całej grupy

- Znajdźcie i zapiszcie rymy do słów:
miasto, stolica, zabytek, Syrenka.

Po zakończeniu zadania dzieci przedstawiają wyniki swojej pracy.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

1. Uczniowie wspólnie z prowadzącym przypominają sobie nazwy odwiedzanych miejscowości z jednoczesnym wskazaniem ich na mapie fizycznej Polski.
2. Uczniowie uzupełniają akrostych słowa MAZOWSZE – wspólnie układają zdania dotyczące Mazowsza. Zdania muszą zaczynać się na wskazaną literę i być związane tematycznie z lekcją, np.

M – Mazowsze to kraina geograficzna.

A – Atrakcje Mazowsza są bardzo ciekawe.

Z – Zapraszamy w podróż po naszym mieście.

O – Oprowadzę was po Płocku.

W – Warszawa to stolica Polski.

S – Szukamy zabytków Mazowsza.

Z – Zapisuję wszystkie zdobyte wiadomości w zeszytcie.

E – Ewa poznaje historię swojego regionu.

Załącznik nr 1.

Portret Józefa Piłsudskiego

